

Fånga Fosfor - dammar, filter och tvåstegsdiken

Anderslöv 17 oktober 2012

Reserapport: Agneta Åkerberg Suseåns Vattenråd

"Fosfor kan orsaka algblooming och syrebrist i sjöar och hav. Alla länder runt Östersjön har åtagit sig att minska läckaget av fosfor. Fosfor är dessutom en ändlig resurs som vi måste försöka ta till vara".

Denna kursdag innehöll föreläsningar om

- Varför det är viktigt att minska läckaget och hur ska det göras?
- Var i landskapet ska åtgärderna sättas in?
- Film "Att anlägga en fosfordamm" – Finns på YouTube
<http://www.youtube.com/watch?v=WLE7Al6Qhio>
- Film "Strukturkalk och Kalkfilterdiken" - Finns på YouTube
<http://www.youtube.com/watch?v=jCaVkaPwdaU>
- Projektering och anläggning
 - Fosforfilter och tvåstegsdiken
 - Fosfordammar
 - Stödmöjligheter
- Tullstorpså projektet – Johnny Carlsson Tulltorpsån ek. för., www.tullstorpsan.se

Försök och Forskning

Fosfor är en ändlig resurs och i takt med att fosforpriserna ökar så kommer också lönsamheten in i bilden. Idag är det av miljöskäl först och främst som åtgärder görs för att "fånga fosfor".

Inom jordbruket sker anpassningsarbete med metoder för precisionsgödsling, dvs. näringsämnen i rätt mängd på rätt plats över fältet. Exempel gavs på hur man vid täckdikning kan återfylla med strukturkalk som ger positiveffekt då kalcium och fosfor binds till lerparticklarna i speciella strukturer. Man visade också på behovet av bevuxna skyddszoner kring diken och vattendrag men även i svackor mitt i fälten.

Vid anläggning av fosfordammar är "långsmala" att föredra. Idén är att först ha en djup del på 1-1,5 m följt av en grundare beväxt del på < 0,5 m samt återigen en djupare del före utloppet. Detta för att sakta av flödet och sedimentera lerkolloiderna där även mycket fosfor finns. De djupa delarna kan och ska grävas ur då och då och materialet föras ut på åkrarna igen.

Vi diskuterade också de "morötter" i form av stöd som finns för jordbruket att anlägga olika former av åtgärder och konstaterade att systemen inte alltid prioriterar det bästa. Vid anläggning av tvåstegsdiken, dvs. en djupare mittfåra som klarar det normala flödet samt en grundare del på sidorna som översilas vid höga flöden, ev. bevuxen med träd och buskar har visat sig fungera bra men tar mer mark i anspråk. Effekterna av åtgärderna varierar mellan jordarter varför rådgivning är viktig att ta del av från t.ex. "Greppa näringen" och länsstyrelsens experter. Titta på filmerna nämnda ovan. De är välvärda sin tid.

För att få stöd för skyddszoner ska de slås, men för bästa nytta i ett tvåstegsdike är träd och buskar bäst. Slutsatsen blir att myndigheterna bör samarbeta mer för bästa nytta.

Tullstorpsån

Tullstorpsån började som ett projekt med de berörda markägarna och har blivit ett nationellt pilotprojekt. Det har kostat mycket men olika myndigheter har varit mycket generösa. Johnny Carlsson är anställd som projektledare och han tog med oss på en rundvandring kring Tullstorpsån och visade på färdiga samt påbörjade åtgärder. Jag hänvisar till hemsidan och vill trycka på att detta var mycket intressant. Markägare har samarbetat, överlämnat den mark som behövs samt sökt de individuella stöd som går att få. När det blev dags så bildades en ekonomisk förening som ska sköta underhåll framöver med hjälp av de underhållsersättningar som finns avsatt för våtmarker.

Vad ger detta för nytta för Suseåns Vattenråd?

Bara att titta på de föreslagna filmerna gör att man får idéer. Tänk om jordbruket strukturerar i samband med täckdikning och inte som nu oftast bara vid "10-års-kalkningen". Säkert en ringa kostnad men mångdubbel effekt för miljön.

Det behövs inte jättestor projekt med anläggning av dammar utan en mindre justering av diken och utlopp ger effekt, något för dikningsföretag, kommun och enskilda att ta del av. Detta gör inte minst de små tillflödena delaktiga i Suseåns välmående. Är säkert tillämpligt på skogsmarker också.

Suseåns VR är helt rätt på det att göra något åt Getinge översvämningarna. Partikelbundna näringsämnen är ett stort problem. Blir det bra där så ser man kanske effekterna mellan Berte och Boberg, om inte så har man incitament att även göra något bra den sträckan.

Tack Suseån för att ni skickade mig på detta. Jag är fylld av entusiasm.

Agneta Åkerberg

agneta@nib.se